

Wow-effekt med rovfåglar och jaktbyten

Att markera status och maskulinitet med hjälp av jaktrelaterade motiv har en historia som sträcker sig ända tillbaka till renässansen.

Den tyske konstnären Hans Holbein den yngre (cirka 1497–1543) vistades i England, där hans porträttmåleri gjorde succé i de högre samhällsskikten. Holbein hamnade sedermera mitt i smeten hos Henrik den åttonde. Han förblev anställd hos monarken fram till sin död.

Robert Cheseman och en okänd adelsman var två engelsmän som för nästan 500 år sedan ville framställa sig i bästa dager med hjälp av herr Holbein. I dessa båda bilder anger rovfågarna att de avbildade tillhör den jagande överklassen. Men fåglarna tillför även ytterligare dimensioner. Med sitt mäktiga utseende, samt sina skarpa näbbar och kraftiga klor, signalerar de makt och beslutsamhet hos den avbildade personen.

Robert Cheseman var chefsfalkenerare hos självaste Henrik den åttonde. Vi ser honom smeka jaktfalken med en öm gest, samtidigt som han blickar fokuserat ut ur bild. Holbein var en mästare på att måla fina texturer, vilket särskilt syns i fjäderdräkten och kläderna. Den andre mannen (längst upp till höger på nästa sida) är inte identifierad. Men hans utseende, klädsel, guldring och duvhök avslöjar att även han tillhör överklassen och sysslade med jakt. På bilden har mannen tagit bort jakthättan så att vi får se rovfågeln respektgivande profil som ytterligare förstärker mannens pondus.

Också drottning Kristina lät avbilda

Porträtt av Robert Cheseman av Hans Holbein den yngre, 1533. Målningen finns på Mauritshuis i Haag.

sig med jaktattribut. I en typisk ryttar-målning från 1653 syns en pilgrimsfalk med hätta. En assistent och jakthundar är samlade bakom den stegrande hästen. Den diagonala kompositionen med dramatisk himmel och ett antytt landskap i fonden är typiskt barockt. Drottningen framstår som stark och handlingskraftig. Året efter målningens tillblivelse abdikerade hon.

DEN HOLLÄNDSKE KONSTNÄREN Rem-

brandt har också målat sig själv som jägare och visar stolt upp en död rördrom, i en målning från 1639. Den jagades av den holländska adeln på 1600-talet. Andra fåglar som levde farligt på den tiden var fasaner, raphöns, ripor, tranor, änder och gäss. Faktum är att enbart adeln hade rätt att jaga vid denna tid och jakten var noga reglerad. Men Rembrandt var inte adlig. Följaktligen hade han inte rätt att jaga rördrommar, eller andra byten heller för

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Drottning Kristina till häst, Sébastien Bourdon, 1653. Målningen finns på Prado i Madrid.

den delen. Så varför har han framställt sig själv som jägare?

Sanningen är att Rembrandt eftersträvade en högre social status och lyckades mycket bra. Jaktporträtt var traditionellt populära bland adeln. Att avbilda sig som jägare var därmed ett sätt att associera sig med de högre skikten. Egentligen var Rembrandt son till en mjölnare från Leiden. Men genom giftermål med Saskia Uylenburgh hade han gift upp sig. Dessutom hade hans porträttmåleri blivit så populärt på 1630-talet att han blev riktigt rik. Han var också omskriven i sin samtid. Därtill beställde prins Fredrik Henrik av Oranien en hel serie målningar av honom. Allt detta ökade på Rembrandts anseende.

VI KAN TYCKA att *Självporträtt med död rördrom* är en kaxig uppkomlings sätt att

falskeligen marknadsföra sig som jägare (och därmed adel). Men faktum är att det gick så bra för Holland på 1600-talet, att den sociala rörligheten ökade och fler kunde leva ett välbärgat liv. Borgerligheten tog mer och mer över aristokraternas vanor. Därför ökade efterfrågan på jaktporträtt, trots att beställarna inte alls jagade. Det var helt enkelt ett mode och ett sätt att befästa sin nya status.

Den stackars rördrommen kan alltså vara 1600-talets motsvarighet till dagens Birkin-väska från Hermès eller en Rolex-klocka.

Ytterligare en tolkning av Rembrandts målning är att det tjuvade bytet kan ha en erotisk anspelning, att jägaren erövrat något förbjudet. Idag ser vi liknande betenden med profilbilder i dejting-appar där män visar upp sina fiskbyten. 44

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Porträtt av en adelsman, Hans Holbein den yngre, 1542. Målningen finns på Mauritshuis i Haag.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Självporträtt med en död rördrom, Rembrandt Harmenszoon van Rijn, 1639. Målningen finns på Gemäldegalerie i Dresden.

Roligt att veta

Falkenering har varit populärt bland kungligheter och adel i Mellanöstern, Kina, Indien och Västvärlden sedan förhistorisk tid. Unesco listade falkenering 2012 som ett levande kulturarv.

I denna typ av porträtt (till exempel hos Rembrandt) kan man ibland notera att männen bär örhänge. En accessoar som kungar bar vid tiden och som var populärt bland fashionabla karlar på 1500- och 1600-talen.

2023 meddelade dejtingappen *Tinder* att de tar bort alla "fish-pics", alltså profilbilder där män poserar med fiskbyten. Detta på grund av att 92 procent av dessa väljs bort av presumtiva partners.